

Nr 180.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården; given Stockholms slott den 20 mars 1953.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården.

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens innehåll.

I propositionen föreslås, att om kommun beslutat inrätta befattning, som skall vara gemensam för fattigvårdsstyrelse, barnavårdsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd, arbetslöshetsnämnd, familjebidrag snämnd och hemhjälp snämnd eller för två eller flera av dessa organ, sådan befattning må tillsättas i den särskilda ordning kommunen bestämmer.

Förslag

till

Lag**om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården.**

Härigenom förordnas som följer.

Har kommun beslutat inrätta befattning, som skall vara gemensam för fattigvårdsstyrelse, barnvårdsnämnd, pensionsnämnd, nykterhetsnämnd, arbetslöshetsnämnd, familjebidragsnämnd och hemhjälpnämnd eller för två eller flera av dessa organ, må sådan befattning tillsättas i den särskilda ordning kommunen bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1953.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 20 mars
1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården* samt anför.

I socialvårdskommitténs i april 1950 avlämnade betänkande med förslag angående socialhjälp m. m. (SOU 1950: 11) behandlades frågan om en ny hjälpform, socialhjälp, som enligt kommitténs mening borde ersätta den nuvarande fattigvården. Betänkandet utmynnade i denna del i ett förslag till socialhjälpslag, avsedd att avlösa 1918 års fattigvårdslag. Vidare upptogs i betänkandet bl. a. frågan om socialvårdens kommunala organisation. I denna del föreslogs, att i varje kommun skall finnas en socialnämnd med central ställning inom kommunens socialvård. De närmare bestämmelserna härom var enligt förslaget sammanfattade i ett förslag till lag om socialnämnd m. m.

Över betänkandet har efter remiss yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och sammanslutningar. Mot socialvårdskommitténs förslag till reformering av det materiella innehållet i gällande fattigvårdslag och annan hithörande lagstiftning framkom vid remissbehandlingen en ganska stark kritik, som avsåg både förslaget huvudgrunder och olika detaljer däri. Med hänsyn härtill har det synts nödvändigt att förslaget i denna del överarbetas, innan det lägges till grund för en ny lagstiftning i ämnet. Övervägandena härom inom socialdepartementet är ännu ej avslutade.

Även mot kommitténs förslag rörande frågan om socialvårdens kommunala organisation framfördes vid remissbehandlingen betydelsefulla erinringar. Detta avsnitt av betänkandet har senare inom socialdepartementet gjorts till föremål för ytterligare undersökningar. Jag är dock ännu ej beredd att taga någon bestämd ståndpunkt till hithörande spörsmål. Emellertid har i olika sammanhang gjorts gällande, att betingelser f. n. saknades för kommunerna att på ett rationellt sätt ordna sin socialvårdsorganisation,

framförallt den sociala byrå- och kontorsorganisationen. Härvidlag är det främst tjänstetillsättningsfrågan som tilldragit sig uppmärksamhet.

Sistnämnda spörsmål synes mig vara av sådan beskaffenhet att det bör provisoriskt lösas i avvaktan på att statsmakterna får tillfälle att taga ställning till ifrågavarande reformkomplex i dess helhet.

Jag anhåller därför att nu få upptaga frågan till behandling.

Uttryckliga bestämmelser om tjänstetillsättningen inom den kommunala socialvården finnes i 20 § lagen den 14 juni 1918 (nr 422) om fattigvården, 15 § barnavårdslagen den 6 juni 1924 (nr 361) och 8 § alkoholistlagen den 12 juni 1931 (nr 233). Enligt förstnämnda båda lagrum äger fattigvårdsstyrelse resp. barnavårdsnämnd anställa särskilda tjänstemän för att utföra vissa ordföranden åliggande göromål eller att i andra avseenden biträda vid handhavandet av styrelsens eller nämndens verksamhet. I 8 § alkoholistlagen medges nykterhetsnämnd rätt att, i den mån det finnes erforderligt, till sitt biträde kalla därtill skickade personer. Rörande övriga sociala nämnder, som nu är av intresse, nämligen pensionsnämnd, arbetslöshetsnämnd, familjebidrag snämnd och hemhjälp snämnd, torde oaktat särskilt stadgande härom ej finnes gälla samma princip, som kommit till uttryck i de berörda lagrummen, d. v. s. att nämnden äger anställa sina tjänstemän.

De nuvarande bestämmelserna om tjänstetillsättningsrätten är givetvis avpassade med tanke på det fallet, att varje nämnd har sina egna tjänstemän. Utvecklingen har emellertid i många kommuner utan stöd i lagstiftningen gått mot en centralisering av socialvårdens lokala organisation. Denna centralisering har givits olika omfattning och utformning i de olika kommunerna. I städerna har vanligen inrättats en socialvårdsbyrå, som betjänar två eller flera sociala nämnder, och i landskommunerna ingår en motsvarande byråorganisation ofta i kommunalkontoret. Till dessa byråer eller kontor har därvid i viss utsträckning knutits tjänstemän med arbetsuppgifter inom två eller flera sociala nämnders verksamhetsområde. I fråga om dessa befattningshavare synes gällande bestämmelser om tjänstetillsättningen stundom ha vållat svårigheter. En för flera sociala nämnder gemensam befattningshavare skall nämligen formellt tillsättas av envar av de berörda nämnderna; och om då någon av dessa nämnder ej har samma uppfattning i tjänstetillsättningsfrågan som den eller de övriga nämnderna kan anställningen gå om intet. Sådana motsättningar mellan nämnderna kan alltså leda till att en ur rationaliseringssynpunkt påkallad sammanslagning av olika befattningar ej kan komma till stånd.

För att undgå sådana svårigheter och för att överhuvud åstadkomma en enklare ordning för tjänstetillsättningen i dessa fall har kommunerna sökt sig fram på olika vägar. Sålunda har tillsättningsrätten ibland överlåtits på en av de berörda nämnderna eller på kommunens beslutande organ eller centrala förvaltningsorgan; stundom utövas denna rätt av en delegation med

representanter för alla eller vissa av de nämnder, som skall biträdas av ifrågavarande befattningshavare. Det är emellertid att märka, att man icke haft stöd i lagstiftningen för den sålunda valda ordningen för tjänstetillsättningen. När beslut i sådana anställningsärenden i några fall blivit föremål för prövning i högre instans, har besluten upphävts, enär de ansetts stå i strid med de förut berörda lagbestämmelserna rörande nämnds tjänstetillsättningsrätt.

Det synes alltså som om behov föreligger av smidigare regler på detta område, d. v. s. regler som skapar det formella underlaget för en rationell samordning såvitt nu är i fråga av det kommunala socialvårdsarbetet.

Emellertid ligger stora delar av socialvårdslagstiftningen f. n. i stöpsleven. Såsom inledningsvis berörts är fattigvårdslagstiftningens omgestaltning under prövning inom socialdepartementet. Barnavårdslagstiftningen är föremål för översyn av särskilda sakkunniga. Även på nykterhetslagstiftningens område föreligger ett sakkunnigförslag.

I detta läge synes det därför icke vara lämpligt att frågan om hur gemensamma befattningar för olika kommunala socialvårdsorgan skall tillsättas slutgiltigt prövas. För närvarande torde sålunda endast en provisorisk reglering höra ske med syfte att skapa laga grund för den praxis i fråga om tjänstetillsättningen, som blivit en följd av rationaliseringssträvandena. Med hänsyn till de starkt skiftande förhållandena inom olika kommuner såväl i fråga om omfattningen av den centraliserade socialvårdsorganisationen som rörande arbetsuppgifternas fördelning mellan tjänstemännen inom en sådan organisation synes man böra skapa en regel, som ger varje kommun rätt att själv bestämma ordningen för tillsättningen av befattningshavare i de nu aktuella fallen. Därigenom kan kommunerna bibehålla en redan nu tillämpad, såsom rationell befunden ordning för tjänstetillsättningen.

I enlighet med det anförda har inom socialdepartementet upprättats ett förslag till lag om tillsättning i vissa fall av befattningshavare inom socialvården. Förslaget innebär, att om kommun beslutat att inrätta befattning, som skall vara gemensam för två eller flera av kommunens socialvårdsorgan, sådan befattning får tillsättas i den särskilda ordning kommunen bestämmer. Förslaget åsyftar alltså icke det fallet, att den lokala socialvården ej är centraliserad i kommunen. Även om en sådan centralisering genomförts, avser förslaget ej de tjänstemän inom den centrala byråorganisationen, som blott biträder ett socialt förvaltningsorgan. Nuvarande regler skall då fortfarande gälla, vilket innebär att detta organ själv har att tillsätta befattningshavaren. Rörande ordningen för tjänstetillsättningen i de fall, som förslaget avser, torde här endast böra anmärkas, att det synes lämpligt att vederbörande sociala organ beredes tillfälle att yttra sig i frågan, i varje fall när det gäller mer kvalificerade tjänster.

Den föreslagna lagen torde böra träda i kraft den 1 juli 1953.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga inom socialdeparte-

mentet upprättat förslag till lag om tillsättning av vissa befattningshavare inom socialvården.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Lars Åke Åström.